

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yksiköille

MAKSUKATTO SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON PALVELUISTA PERITTÄVISSÄ ASIAKASMAKSUISSA

Voimassa	1.3.2024–28.2.2033
Korvaa	Maksukatto sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista perittävässä asiakasmaksuissa PYSY094, 20.12.2021 (HEL 2021-014318)
Luokka	talous
Asiasanat	asiakasmaksut, maksukatto, todistus
Diaarinumero	HEL 2024-002013
Säännökset	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) Terveyslautakunnan päätös 16.12.2003 § 259 saatavien suorittamisesta vapauttamista sekä maksukattoa koskevasta päätösvallasta Kaupunginvaltuuston päätös 28.11.2012, § 382 helsinkiläisten vapauttaminen terveyskeskusmaksusta Kaupunginvaltuuston päätös 13.6.2018, § 185 ulkokuntalaisten ja Suomen ulkopuolelta tulevien vapauttaminen terveyskeskusmaksusta

Sisällys

1. Yleistä.....	2
2. Maksukaton määrittely	2
2.1. Maksukattoa kerryttävät maksut.....	2
2.2. Maksukaton ulkopuolelle jäävät maksut.....	3
3. Kansainväliset rajaukset.....	5
3.1. Palvelut Suomessa.....	5
3.2. Palvelut ulkomailla.....	5
4. Maksukaton seurantavastuu	5
5. Maksukaton ylittyminen	6
5.1. Maksukaton ylittymishetki.....	6
5.2. Todistus maksukaton ylittymisestä.....	7
5.3. Laskutuksen oikaisu	7
6. Muutoksenhaku	8

22.2.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY094

1. Yleistä

Pysyväisohje on päivitetty maksukaton määrän muuttuessa 1.1.2024 alkaen. Maksukaton suuruutta ei enää ilmoiteta ohjeessa euromääräisenä, vaan ohjeeseen on lisätty linkitys ulkoiseen lähteeseen. Tällä pyritään vähentämään ohjeen päivystarvetta maksukaton suuruuden muuttuessa joka toinen vuosi. Samalla ohjeeseen on tehty pieniä muutoksia luettavuuden ja selkeyden parantamiseksi.

2. Maksukaton määrittely

Maksukatosta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) pykälässä 6 a §. Kohtuuttoman korkeaksi nousevan maksurasituksen estämiseksi osalle julkisen terveydenhuollon maksullisille palveluille on määrätty vuotuinen enimmäismäärä (maksukatto) saadun palvelun sijaintipaikasta/hyvinvointialueesta/kuntayhtymästä riippumatta. Maksukattolaskenta on valtakunnallinen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden maksukatto on erillinen eikä sitä pidä sekoittaa lääkkeiden vuosiomavastuuseen (ns. lääkekatto) tai matkakorvausten vuosiomavastuuseen (ns. matkakatto).

Maksukaton kulloinkin voimassa oleva kalenterivuotuinen euromäärä löytyy sosiaali- ja terveysministeriön internet-sivuilta: stm.fi/terveydenhuollon-maksukatto. Euromäärä on sidottu kansaneläkeindeksiin ja se tarkistetaan joka toinen vuosi. Maksukaton seurantajakso on kalenterivuosi.

Kun maksukatto ylittyy, palvelun saajalle myönnetään todistus maksukaton ylittymisestä. Todistuksen myöntää se taho/hyvinvointialue, jonka antaman palvelun kohdalla asiakkaan maksukatto ylittyy (laskenta tehdään saadun palvelun mukaisessa järjestyksessä).

Maksujen yhteismäärää laskettaessa **otetaan huomioon seurantajakson aikana perityt maksukaton piiriin kuuluvat maksut** (Asiakasmaksulaki 6 a § 2 mom.).

Maksukaton ylittymisen jälkeen maksukattoon sisältyvät palvelut ovat palvelun saajalle kalenterivuoden loppuun saakka maksuttomia, lukuun ottamatta lyhytaikaista laitoshoidtoa.

Lyhytaikaisesta laitoshoidosta peritään maksukaton täytyttyä ylläpitomaksu. Maksu peritään myös lyhytaikaisesta psykiatrisesta laitoshoidosta 18 vuotta täyttäneiltä (ylläpitomaksu) sekä yö- ja päivähoidosta. Lisätietoa pysyväisohjeessa 046 (terveydenhuollon asiakasmaksut).

2.1. Maksukattoa kerryttävät maksut

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 a §:n mukaan palvelun käyttäjältä perittyjen maksujen yhteismäärää laskettaessa otetaan huomioon kalenterivuoden aikana perityt maksut taulukon 1 mukaisista palveluista.

22.2.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY094

Taulukko 1. Palvelut, joiden asiakasmaksut kerryttävät maksukattoa

Alla lueteltujen palveluiden asiakasmaksut kerryttävät maksukattoa
Terveyskeskuksen avosairaanhoidon palvelut
Päivystyskäynti
Poliklinikan antama tutkimus ja hoito
Päiväkirurginen toimenpide
Sarjahoito
Vammaisille ja kehitysvammaisille tarkoitettu kuntoutushoito
Lyhytaikainen sosiaali- ja terveydenhuollon laitoshoido ja laitospalvelu
Yksilökohtainen fysioterapia
Kotona annettava erikoissairaanhoito (yleensä hyvinvointialue järjestää)
Suun ja hampaiden tutkimus ja hoito (pl. hammastekniset kulut)
Suun ja leukojen erikoissairaanhoidon hoitotoimenpiteet
Neuropsykologinen kuntoutus
Ravitsemusterapia, puheterapia, toimintaterapia, jalkojen hoito ja muu niihin rinnastettava toimintakykyä parantava ja ylläpitävä hoito terveydenhuollon ammattihenkilön antamana
Tilapäinen kotisairaanhoito, tilapäinen kotisairaalahoido

Maksukattoa kerryttävät myös edellä mainitut palvelut etäyhteyksillä annettuina ja maksukattoa kerryttävät myös toimeentulotuesta maksetut asiakasmaksut.

2.2. Maksukaton ulkopuolelle jäävät maksut

Maksukaton piirissä eivät ole muun muassa taulukon 2 mukaisista palveluista perityt maksut. Maksukaton ulkopuolelle jäävät asiakasmaksut peritään asiakkaalta täysimääräisesti, vaikka asiakkaan maksukatto olisi täyttynyt.

Taulukko 2. Esimerkkejä maksuista, jotka eivät kerrytä maksukattoa

Alla lueteltujen palveluiden maksut eivät kerrytä maksukattoa
Jatkuva ja säännöllinen kotona annettava palvelu
Tilapäinen kotihoito (pl. tilapäinen kotisairaanhoito ja kotisairaalahoido)
Vanhusten päivätoiminnan maksut
Suun terveydenhuollon hammastekniset kulut, kuten proteeseista, purentakiskoista, oikomiskojeista tai uniapneakiskoista aiheutuvat kulut
Pitkäaikaisen laitoshoidon tai perhehoidon maksut
Pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten asumispalveluiden tai palveluasumisen
Lääkärintodistukset
Työterveyshuollon maksut
Käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä palvelusta perittävä maksu
Sairaankuljetus

22.2.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY094

Viivästyskorko ja perintäkulut
Omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana järjestetyistä palvelusta perityt maksut
Psykiatrisesta asumiskuntoutuspalvelusta perittävät maksut silloin, kun ne peritään tuetusta asumisesta

Vaikka maksu periaatteessa kuuluisikin maksukaton piiriin, maksukaton kertymistä laskettaessa ei oteta huomioon maksuja seuraavissa tapauksissa (asiaksmaksulaki 6 a § 3 mom.):

- 1) maksua, joka on peritty työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain ([873/2015](#)), sotilasvammalain ([404/1948](#)), liikennevakuutuslain ([460/2016](#)), potilasvakuutuslain ([948/2019](#)) tai näitä vastaavan aikaisemman lain mukaan korvattavasta hoidosta.

Tämän takia edellä mainitun lainsäädännön nojalla korvatut maksut luetaan maksukattoon vasta kun vakuutusyhtiö on kirjallisesti kieltäytynyt niitä maksamasta.

- 2) maksua, joka on syntynyt palvelun käyttäjälle hoidosta, johon hän on hakeutunut omalla kustannuksellaan. Tällöin palvelun käyttäjä maksaa palveluntuottajan hinnoittelemat ja määräämät maksut eikä maksuja huomioida maksukattolaskennassa. Myöskään hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavien laitosten palveluista perittyjä maksuja ei lueta maksukattoon, jos asiakas on hakeutunut ko. palveluun omalla kustannuksellaan.

Palvelusetelillä hankituissa palveluissa asiakkaan maksettavaksi jäävät omavastuuosuudet eivät kerrytä maksukattoa.

Yksityisistä palveluista perittävät maksut lasketaan maksukattoon vain silloin, kun asiakas käyttää ko. palveluja hyvinvointialueen tai kuntayhtymän ohjaamana ja maksaa ao. palveluista saman maksun kuin vastaavista kunnan omista palveluista.

- 3) maksua, joka on peritty henkilöltä, jolla ei ole Suomessa kotikuntaa, lukuun ottamatta maksua, joka on peritty henkilöltä, jolla on Euroopan unionin lainsäädännön tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen nojalla oikeus terveyspalveluihin samoin edellytyksin kuin Suomessa asuvalla henkilöllä tai joka sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ([612/2021](#)) [56 §:n](#) mukaan rinnastetaan hyvinvointialueen asukkaaseen. ([8.7.2022/600](#))

Edellä kohdissa 1 ja 3 tarkoitetuista palveluista (esimerkiksi vakuutusyhtiöltä) peritään Helsingin kaupungin päättämä maksu, vaikka palvelun käyttäjän suorittamien maksujen määrä ylittää maksukatolle säädetyn rajan.

22.2.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY094

3. Kansainväliset rajaukset

3.1. Palvelut Suomessa

EU-sopimuksen ja sosiaaliturvasopimusten mukainen hoito kuuluu maksukaton piiriin ja ao. henkilöt ovat oikeutettuja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen maksukattoon (todistus maksukaton ylittymisestä) samoin kuin Suomessa asuvat. Muut ulkomailla pysyvän kotipaikan omaavat jäävät maksukaton ulkopuolelle.

Jos henkilö EU-sopimuksen mukaisesti hakeutuu hoitoon (henkilöllä on lähettävässä maassa sijaitsevan laitoksen maksusitoumus) Suomeen, hän ei ole oikeutettu sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen maksukattoon. Sama koskee henkilöä, jolle ulkomainen sairaanhoitolaitos ostaa palveluja.

Ulkomailta tulevien oikeuksiin, maksuihin ja korvauksiin löytyy oma pysyväisohje PYSY011.

3.2. Palvelut ulkomailla

Jos hyvinvointialue tai kuntayhtymä ostaa palveluja ulkomailta Suomessa asuvalle henkilölle, häneltä perityt asiakasmaksut sisällytetään maksukattoon.

Maksukaton ulkopuolelle jäävät kaikki ne maksut, joita Suomessa asuvat henkilöt ovat maksaneet ulkomailla, EU-alueella tai Pohjoismaissa saamistaan sairaanhoitopalveluista, vaikka kysymyksessä olisivatkin olleet asianomaisen valtion sosiaaliturvajärjestelmän palvelusta maksetut maksut.

4. Maksukaton seurantavastuu

Palvelujen käyttäjän tulee osoittaa asiakasmaksulain mukaisen maksukaton ylittyminen (asiakasmaksulaki 6 a §). Palvelun käyttäjä on itse vastuussa maksukaton täyttymisen seurannasta. Palvelunkäyttäjää on kehotettava säilyttämään tositteet maksukaton piiriin kuuluvista maksusuorituksista.

Asiakas voi ilmoittaa maksukaton ylittymisestä lomakkeella Te 323.

Asiakkaan saamalta laskulta käy ilmi kerryttääkö palvelun maksu maksukattoon vai ei.

Vastuu maksukaton täyttymisen seurannasta ei siirry palvelun käyttäjältä sotepe-toimialalle silloinkaan, kun palvelun käyttäjän kyky maksukaton karttumisen seuraamiseen on sairaudesta, iästä tai muusta vastaavasta syystä heikentynyt. Näissä tilanteissa palvelun käyttäjää tulee mahdollisuuksien mukaan kuitenkin neuvoa hakemaan apua seurannan toteuttamisessa toimipisteen sosiaalityöntekijältä tai taloushallintopalveluliikelaitoksen (myöhemmin Talpa) asiakaspalvelusta (numerosta 09 310 25300 tai sähköpostilla talpa.maksukatto@hel.fi). Palvelun käyttäjän edunvalvonnan tarpeesta voi tehdä ilmoituksen maistraattiin salassapittoa koskevien säännösten estämättä.

22.2.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY094

Terveydenhuollon toimipisteessä palvelun käyttäjää on informoitava siitä, että vastuu maksukaton täyttymisen seurannasta on hänellä itsellään, ja että hänen on otettava yhteyttä mahdollisimman pian Talpaan, kun toteaa tai epäilee maksukattonsa täytyneen. Hoitoyksikön henkilökunnan tulee avustaa asiakasta yhteydenotossa Talpan asiakaspalveluun (esim. yli 14 vuorokauden pituinen laitoshoidojakso).

Jos palvelun käyttäjä on kalenterivuositaisen seurantajakson aikana suorittanut maksukattoon sisältyvistä palveluista maksuja enemmän kuin mitä kulloinkin voimassa olevan maksukaton suuruus on, hänellä on oikeus saada liikaa suoritettuja maksuja takaisin, mikäli palvelun käyttäjä esittää vaatimuksen liikaa suoritettujen maksujen palauttamisesta ylittymistä seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä.

Jos maksun sisältyminen maksukattoon selviää viranomaisen tai vakuutusyhtiön päätöksen taikka muutoksenhaun vuoksi vasta maksukaton seurantavuoden jälkeen, palvelun käyttäjän on esitettävä vaatimus vuoden kuluessa siitä, kun päätös on annettu tai muutoksenhaun johdosta annettu päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Mikäli vaatimusta liikaa suoritettujen maksujen palauttamisesta ei ole tehty edellä mainittujen määräaikaisten mukaan, palvelun käyttäjä menettää oikeutensa palautukseen.

5. Maksukaton ylittyminen

5.1. Maksukaton ylittymishetki

Maksukattoon luettavien maksujen seuranta alkaa ensimmäisestä maksullisesta hoitokäynnistä tai hoitopäivästä (esim. lyhytaikaisessa laitoshoidossa).

Maksukatto ylittyy, kun palvelun saajalta (aikuiselta tai alle 18-vuotiaalta lapselta) on peritty maksukattoon sisältyviä asiakasmaksuja kullekin kalenterivuodelle päätetty määrä.

Maksukaton ylittymishetki määräytyy sen mukaan, milloin asiakas on saanut palvelua, ei sen mukaan milloin on maksun eräpäivä. Esimerkiksi jos lyhytaikaisissa laitos- ja sarjahoidoissa annettu hoito jakaantuu kahdelle eri vuodelle, maksukattoon sisällytettävät hoitokerrat ja niistä perityt maksut kirjautuvat sille vuodelle, jolloin hoito on tapahtunut.

Maksukattokertymä katkeaa aina vuodenvaihteessa.

Alle 18-vuotiaan lapsen vanhempi tai muu huoltaja voi pyytää, että lapselta perityt maksut yhdistetään vanhemmalta tai huoltajalta perittyihin maksuihin, jolloin maksukatto ylittyy vanhemman tai lapsen muun huoltajan sekä kaikkien alle 18-vuotiaiden lasten osalta. Alle 18-vuotiaan lapsen vanhempien maksuja ei kuitenkaan voi yhdistää keskenään.

Huostaan otettujen lasten asiakasmaksuja ei lueta omien vanhempien tai sijaisvanhempien hyväksi. Sijaishuoltoon sijoitettujen lasten maksut voidaan kuitenkin laskea mukaan huoltajan maksukattoon.

22.2.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY094

Palvelun käyttäjän on tarvittaessa esitettävä alkuperäiset tositteet hänen itsensä tai hänen huollettavinaan olevien alaikäisten lasten saamista palveluista suoritetuista maksuista. Tositteesta tulee ilmetä saatu palvelu ja saadun palvelun ajankohta.

Maksu sisällytetään palvelua saaneen asiakkaan maksukattoon, vaikka maksun olisi maksanut joku muu palvelua saaneen asiakkaan puolesta.

5.2. Todistus maksukaton ylittymisestä

Todistuksen myöntämisestä, myöntämisen edellyttämästä tietojen tarkistamisesta sekä laskujen mahdollisesta oikaisemisesta maksukaton mukaisiksi huolehtii Helsingin sotepessa keskitetysti Talpa.

Maksukaton laskenta käynnistyy yleensä asiakkaan yhteydenoton myötä. Talpa tarkistaa palvelun saajalle annetut maksukaton piiriin kuuluvat palvelut sekä niistä veloitetut asiakasmaksut.

Maksukattolaskentaa varten Talpa pyytää HUS-yhtymältä (jatkossa HUS) tiedot maksukattolaskennassa huomioitavista asiakkaan laskuista. Mikäli asiakas on ilmoittanut saaneensa maksukattolaskennan piiriin kuuluvaa palvelua myös muualta, asiakasta pyydetään toimittamaan niitä koskevat tositteet Talpaan.

Laskentaan ei oteta mukaan muita asiakkaan esimerkiksi suullisesti ilmoittamia maksuja, eikä henkilökunnalla ole velvollisuutta selvittää sellaisia palvelun käyttäjän maksusuorituksia, jotka eivät näy kaupungin tietojärjestelmissä tai joita Talpa ei pyynnöstään huolimatta saa HUS:sta tai joista palvelun käyttäjällä ei ole esittää alkuperäisiä tositteita suoritetuista maksuista.

Hyvinvointialueella on oikeus saada julkiselta tai yksityiseltä palveluntuottajalta välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä. Tiedot maksukattoa kerryttävistä käynneistä ja hoitajakoista ovat salassa pidettäviä tietoja.

Kun tiedot on kerätty, Talpa laatii laskelman maksukaton ylittymisestä. Samalla varmistetaan, että maksukatto ylittyy Helsingin sotepen antaman palvelun kohdalla. Mikäli maksukatto ylittyy yliopistollisen sairaalan palvelun kohdalla, laskelman ja todistuksen maksukaton ylittymisestä valmistelee HUS.

Talpa laatii palvelujen käyttäjälle **todistuksen** (asiakasmaksulaki 6 a §) maksukaton ylittymisestä, josta ilmenee palvelun saajan nimi, henkilötunnus, maksukaton täyttymispäivämäärä, voimassaoloaika, todistuksen numero sekä myöntäjä. Palvelun saajalle postitetaan todistus maksukaton ylittymisestä, tiedote todistuksen eduista sekä toimintaohje, miten asiakkaan tulee menetellä, mikäli hän on tyytymätön maksukattolaskelmaan tai todistukseen. Todistuksen myöntäminen ei edellytä erityistä päätöstä, maksujen määrä todetaan selvityksen perusteella.

5.3. Laskutuksen oikaisu

Talpa oikaisee laskutuksen maksukaton ylittymisen myötä laatimalla tarvittavat hyvityslaskut ja uudet korvaavat laskut (samalla Sotepen tulokirjaukset tulevat oikaistua). Mikäli laskujen

22.2.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY094

oikaisun jälkeen asiakkaan todetaan maksaneen liikaa, Talpa huolehtii sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan liikaa perimien maksujen palauttamisesta asiakkaalle. Palvelun saajan pankkitilinumero tulee ilmoittaa Talpaan kirjallisesti. Mikäli asiakkaalla on avoimia eräänntyneitä maksuja, kohdennetaan liikaa perityt maksut avoimeen laskuun/laskuihin palauttamisen sijaan.

Maksukattoa kerryttävät maksut huomioidaan palvelujen käyttämisjärjestyksessä, joten mahdolliset maksukaton ylittävät maksut palautetaan tässä samassa järjestyksessä silloinkin, kun maksujen laskutus tai käteismaksu ei ole noudattanut tätä aikajärjestystä.

Maksukaton täytyessä on mahdollista, että viimeisimmästä palvelusta peritään maksu vain osittain.

6. Muutoksenhaku

Asiakkaalla on oikeus hakea oikaisua, mikäli asiakkaan käsitys esim. maksukaton seurantajakson alkamisesta tai päättymisestä, maksukattoon sisällytettävistä maksuista, maksukaton ylittymisestä yms. asioista poikkeaa henkilökuntaan kuuluvan käsityksestä ja vaikuttaa todistuksen antamiseen tai sen voimassaoloon.

Asiakkaalle lähetetään päätös ja oikaisuvaatimusohje, jossa on ohjeistus asiakkaalle oikaisuvaatimuksen laatimiseksi.

Oikaisuvaatimus osoitetaan sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen yksilöasiain jaostolle ja lähetetään kirjaamoon.

Lisätietoja

Talpan suunnittelija, puh. 310 25351

Harri Lehtonen, juridisen tuen lakimies, puh. 310 42668

Elina Karhunen, erityissuunnittelija, asiakasmaksupäätökset ja asiantuntijatuki, puh. 31034353

toimialajohtaja

hallintojohtaja

Juha Jolkkonen

Tiina Mäki